

Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 1. nodaļa: Kas nav mūsdienu teosofijas biedrība?

Jautātājs. Vai tādā gadījumā jūsu mācības nav ne budisma atdzimšana, ne pilnīga neoplatoniskās teosofijas kopija?

Teosofs. Tā nav. Taču uz šiem jautājumiem es nevaru sniegt labāku atbildi kā citāts no raksta "Teosofija", ko pēdējā Teosofijas kongresā Čikāgā, Amerikā (1889. gada aprīlī) nolasīja Dr. J. D. Baks, F.T.S. Nevienš dzīvs teosofs nav izteicis teosofijas patieso būtību labāk kā mūsu ļoti cienījamais draugs doktors Baks:

"Teosofijas biedrība tika izveidota, lai izplatītu teosofijas mācības un veicinātu tām atbilstošu dzīvesveidu. Pašreizējā Teosofijas biedrība nav pirmā šajā ziņā. Man ir grāmata "Filadelfijas biedrības teosofiskie protokoli", kas publicēta Londonā 1697. gadā, un cita ar nosaukumu: "Ievads teosofijā jeb zinātnē par Kristus noslēpumu, tas ir, par Dievību, Dabu un Radišanu, aptverot visu dzīvības aktīvo spēku, maģisko un garīgo filozofiju, un arī par dievišķā redzējuma un sakrālās eņģeļu mākslas, iespēju un citu priekšrocību atdzimšanas sasniegšanu", publicēts Londonā 1855. gadā. Šeit ir šīs grāmatas veltījums:

"Kristīgās pasaules universitāšu, koledžu un skolu studentiem; visu veidu metafizikas, mehānikas un dabaszinātņu profesoriem; fundamentālās ortodoksālās ticības izglītotiem vīriešiem un sievietēm; deistiem, ariāņiem, unitāriešiem, zviedrborgiāņiem un citiem visu nepilnīgo un nepamatoto ticību piekritējiem, jebkura veida racionālistiem un skeptiķiem; ticīgajiem un apgaismotajiem musulmaņiem, ebrejiem un seno austrumu reliģiju ticīgajiem; bet īpaši gan barbaru, gan intelektuālo tautu sludinātājiem un misionāriem šis ievads teosofijā, zinātnē par visu lietu būtību un noslēpumu, ir veltīts ar lielu pazemību un mīlestību."

Nākamajā gadā (1856) tika izdota vēl viena grāmata "Teosofiskā kolekcija" 600 lielformāta lappusēs ar rombveida fontu. Tikai 500 šī darba eksemplāru tika publicēti bezmaksas izplatīšanai bibliotēkās un universitātēs. Šis agrīnās kustības, kuru bija daudz, aizsāka cilvēki Baznīcas iekšienē ar lielu dievbijību un nevainojamu reputāciju. Visi šie darbi pēc formas bija ortodoksāli, tajos tika izmantoti kristīgi izteicieni un, tāpat kā izcilā Baznīcas līdera Viljama Lova darbi, no parastā lasītāja viedokļa izcēlās tikai ar dziļu dievbijību un nodošanos. Tie bija tikai mēģinājumi izvilkēt un izskaidrot Svēto Rakstu dziļāko nozīmi un sākotnējo nozīmi, kā arī izskaidrot un atklāt teosofisko dzīvesveidu. Šie darbi drīz tika aizmirsti un tagad praktiski nav zināmi. Viņi mēģināja reformēt garīdzniecību un atdzīvīnāt patiesu dievbijību, un nekad netika gaidīti. Ar vārdu "ķecerība" vien pietika, lai tās apglabātu kopā ar visām citām līdzīgām utopijām. Reformācijas laikā Johans Reihlins veica līdzīgu mēģinājumu ar tādu pašu rezultātu, lai gan viņš bija tuvs un uzticams Lutera draugs. Pareizticīgie nekad nav vēlējušies tikt pamācīti un apgaismoti. Kā Fēsts teica Pāvilam, reformatoriem tika teikts, ka pārāk daudz mācīšanās viņus ir satracinājusi un ka būtu bīstami iet tālāk. Atstājot malā terminoloģiju, kas daļēji bija šo autoru ieraduma un izglītības rezultāts, daļēji ar laicīgās varas uzlikto reliģisko ierobežojumu rezultāts, un pievēršoties šo darbu būtībai, tie bija vistiešākajā nozīmē teosofiski un saistīti vienīgi ar cilvēka zināšanām par savu dabu un dvēseles augstāko dzīvi. Pašreizējā teosofijas kustība dažkārt tiek pasludināta par mēģinājumu pārvērst kristīgo pasauli budismā, kas vienkārši nozīmē, ka vārds "ķecerība" ir zaudējis savu briesmīgo nozīmi un spēku. Atsevišķi cilvēki visos laikos ir vairāk vai mazāk pareizi sapratuši teosofijas mācību un ieauduši to savā dzīvē. Šī mācība nav ekskluzīva nevienai reliģijai un nav ierobežota ar kādu konkrētu sabiedrību vai laiku. Pēc pirmdzimtības tā pieder katrai cilvēka dvēselei. Katram cilvēkam ir jāizvēlas sev tāda lieta kā ticības simbols, atbilstoši savai būtībai, vajadzībām un dažādajai dzīves pieredzei. Tāpēc tie, kas pārstāvēja

Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 1. nodaļa: Kas nav mūsdienu teosofijas biedrība?

teosofiju kā jaunu reliģiju, veltīgi medija tās ticības apliecību un rituālu. Viņas kredo ir lojalitāte Patiesībai, un viņas rituāls ir "godināt katru patiesību, to pielietojot".

Cik maz cilvēces masas saprot šo Universālās Brālības principu un cik reti tiek atzīta tā augstākā nozīme, var redzēt no viedokļu daudzveidības un izdomātajām interpretācijām par Teosofijas biedrību. Šī Biedrība tika dibināta uz viena principa – cilvēka būtiskās brālības, kā šeit īsi aprakstīts un nepilnīgi izklāstīts. Tam uzbruka kā budismam un antikristiešiem, it kā tas varētu būt abi, turpretim gan budisms, gan kristietība, sākot no brīža, kopš to iedvesmojošo dibinātāju ieceres, brālību pasludina par vienīgo fundamentāli svarīgo savas mācības un dzīves sastāvdaļu. Arī teosofija tika uzskatīta par kaut ko jaunu zem saules vai, labākajā gadījumā, veco misticismu, kas maskējās ar jaunu nosaukumu. Un, lai gan ir taisnība, ka daudzas biedrības, kas dibinātas uz altruisma vai brālības principiem un to atbalstam, ir nesusas dažādus nosaukumus, tā ir arī taisnība, ka daudzas ir sauktas par teosofiskām, un to principi un mērķi ir bijuši tādi paši kā mūsdienu teosofijas biedrības principi. Šajās sabiedrībās mācīšanas būtība bija tāda pati, un viss pārējais bija nejaušs, lai gan tas nemaina faktu, ka daudzus cilvēkus piesaista virspusējas detaļas un viņi nepamana vai ignorē mācības būtību."

Nevar sniegt skaidrāku un precīzāku atbildi uz jūsu jautājumu par to, ko sniedz šis cilvēks, kurš ir viens no mūsu sirsnīgākajiem un vērtīgākajiem teosofiem.

Jautātājs. Kurai sistēmai, izņemot budisma ētiku, jūs šajā gadījumā dodat priekšroku vai kuru ievērojat?

Teosofs. Nevienai - un visām. Mēs īpaši nepiesaistāmies nevienai reliģijai vai filozofijai – mēs izvēlamies to labo, ko atrodam katrā. Bet šeit atkal ir jākonstatē, ka, tāpat kā visas citas senās sistēmas, teosofija ir sadalīta eksotēriskajā un ezotēriskajā.

Jautātājs. Kāda ir atšķirība?

Teosofs. Teosofijas biedrības locekļi var brīvi atzīt jebkuru reliģiju vai filozofiju, kas viņiem patīk, vai arī nevienu, ja viņi vēlas, ar nosacījumu, ka viņi simpatizē tās trīs mērķiem un ir gatavi īstenot vismaz vienu no tiem. Biedrība ir filantropiska un zinātniska organizācija brālības idejas popularizēšanai praktiskā, nevis teorētiskā nozīmē. Tās locekļi var būt kristieši vai musulmaņi, ebreji vai parsi, budisti vai brahmaņi, spiritisti vai materiālisti – tam nav nekādas atšķirības; bet katram jābūt vai nu filantropam, vai āriešu un citas antīkās literatūras pētniekam, vai psihisko parādību pētniekam. Īsāk sakot, viņam, ja iespējams, jāpalīdz sasniegt vismaz vienu no mūsu programmas mērķiem. Citādi viņam nav iemesla mums pievienoties. Tāda ir lielākā daļa eksotēriskās sabiedrības, kas sastāv no "piesaistītiem" un "nepiesaistītiem" locekļiem [1]. Viņi patiesībā var kļūt par teosofiem vai nekļūt par teosofiem. Viņi ir biedri, pamatojoties uz iestāšanos Biedrībā; bet pēdējais nevar padarīt par teosofu cilvēku, kuram nav jēgas par lietu dievišķo kārtību, vai tādu, kurš saprot teosofiju savā — ja tā var izteikties — sektantiskā un egoistiskā veidā. Sakāmvārdu "nevis vieta veido cilvēku, bet gan cilvēks, kas veido vietu" šajā gadījumā var tikt pārfrāzēts šādi: "teosofs ir tas, kurš praktizē teosofiju."

Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 1. nodaļa: Kas nav mūsdienu teosofijas biedrība?

Skaidrojums:

[1] - "Piesaistītais" biedrs ir tas, kurš ir pievienojies noteiktai Teosofijas biedrības nodaļai.

"Nepiesaistītais" jeb brīvais biedrs – tas, kurš pieder Biedrībai kopumā, kuram ir Teosofijas biedrības galvenā mītne (Adjara, Madrasa) izdots sertifikāts, bet nav saistīts ne ar vienu nodaļu vai ložu.